

УДК 343

Сокур Т.А.

д-р філос. з права НУ «Запорізька політехніка»

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАТИВНОЇ ГОТОВНОСТІ СЛІДЧОГО В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Станом на сьогоднішній день, формування психологічної готовності поліцейських є невід'ємною частиною для вирішення тактично-оперативних завдань в умовах воєнного стану.

Згідно з Указом Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» у зв'язку з військовою агресією росії проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану», наказів Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції України, поліцейські разом з іншими органами виконавчої влади України повинні здійснювати заходи та наповняються повноваженнями, необхідними для забезпечення захисту безпеки населення, інтересів держави та оборони України в цілому.

Слід зазначити, що працівники поліції невід'ємно взаємодіють та припиняють вчинення нових правопорушень щодо власного життя

людини. Від них, також як і від психологів, друзів, свідків залежить подальше життя особи, яка схильна та/або прагне до вчинення самогубства. На жаль, не завжди вдається запобігти та виявити осіб, які мають намір скоротити вік та вчасно допомогти їм. Але рівня розвитку вмінь та навичок правоохоронців у спілкуванні з такими особами, залежить подальше їх життя, так само як і від постраждалої сторони. Тому потрібно поліцейському удосконалювати комунікативну компетентність.

У зв'язку з особливостями професійних обов'язків до осіб, які претендують на роботу в правоохоронних органах на посадах слідчих і співробітників оперативних підрозділів, висувається низка особистих фізичних та психологічних вимог. Так, для співробітників оперативних підрозділів виокремлюють наступні групи важливих психологічних характеристик: розвинені комунікативні якості та вміння; розвинені вольові якості; увага і спостережливість; розвинені інтелектуальні якості; професійна пам'ять; висока професійна мотивація і соціальна адаптація; емоційні особливості; наявність звичок і моторні властивості. Стан психологічної готовності до діяльності у складних умовах визначається перш за все здатністю людини до емоційної ізоляції всього зайвого, а після цього – адаптацією до оточення. Людина кожен раз перед вчиненням дії вчиняє її у внутрішньому плані, переживаючи її емоційно. Саме це переживання і є найвразливішою частиною здатності здійснювати складні види діяльності і в найбільшій мірі піддається негативному впливу емоційного стресу. Важливою складовою соціально-психологічної компетентності слідчого органів досудового розслідування Національної поліції є навички. Навички – це сформовані автоматизовані інстинктоподібні дії, що реалізуються на рівні несвідомого контролю. Навички є важливими компонентами вмінь. Вони утворюються шляхом заучування (через повторення) певних рухів, необхідних для виконання відповідних дій.

Розрізняють такі різновиди навичок: 1) перцептивні – це автоматизовані чуттєві відображення властивостей і характеристик добре знайомого, неодноразово сприйнятого раніше предмета; 2) інтелектуальні – автоматизовані способи розв'язання раніше відомої задачі; 3) рухові – звичні автоматизовані впливи на зовнішній об'єкт із допомогою рухів з метою його перетворення.

Слід зазначити, що соціально-психологічну компетентність слідчого органів досудового розслідування Національної поліції обумовлюють та детермінують усі вищевказані різновиди навичок.

В процесі неодноразового виконання одних й тих самих дій, коли вже не виникає жодних труднощів вольового або пізнавального

характеру, коли автоматизована дія стала потребою, – виникає звичка, яка також детермінує соціально-психологічну компетентність слідчого, органів до судового розслідування Національної поліції. Слід підкреслити, що звичка може відігравати як позитивне значення (забезпечує найбільш раціональні звичні способи здійснення професійної діяльності), так й негативне (може заважати прояву креативності та гнучкості під час досудового розслідування кримінального провадження).

Отже, сформована психологічна готовність працівників слідчих підрозділів як результат їх тривалої та успішної службової діяльності певною мірою спирається на низку їх психологічних особливостей.

Зокрема, працівники слідчих підрозділів із високим рівнем психологічної готовності відрізняються: 1) викривленим типом стресового реагування, а саме постійною готовністю до рухового реагування на подразники, що зумовлює розвиток надмірного самоконтролю поведінки і може розглядатись як симптоматика хронічного професійного стресу; 2) виваженим ставленням до ризику, схильністю уникати необґрунтованих ризикових вчинків, але високим рівнем суб'єктивної готовності діяти в умовах ризику та невизначеності; 3) практичністю, приземленістю, переважанням раціонального у думках і поведінці, надмірним контролем емоцій.

Сферою компенсації може виступати занижений моральний та нормативний контроль поведінки, скептичне ставлення до обмежень і приписів, безвідповідальне ставлення до вимог, що сприймаються як зайві та непотрібні.

Таким чином, психологічна готовність працівників слідчих підрозділів поліції пов'язана з таким комплексом особистісних проявів, що не дає підстав очікувати від них «соціально еталонної» поведінки.